

Organiziranje zajednice za sve

Autori_ice: Robin Sivapalan i Cyrille Cartier

Ovaj je članak proizašao iz rasprava koje su vodile četiri europske organizacije koje se bave društvenom promjenom - [EFA](#), Ujedinjeno Kraljevstvo, [POKAZ](#), Hrvatska, [GIOLLI](#), Italija i [Zavod BOB](#), Slovenija, a koje je okupio Erasmus projekt [Community Organising For All](#) fokusiran **na participatorne pristupe organiziranju s migrantskim zajednicama**.

Namijenjen je čitateljima_cama koje **tragaju za sistemskom promjenom** - edukatorima, kazališnim i umjetničkim praktičarkama, aktivistima u zajednici i organizatoricama. Članak nije priručnik, već razrada nekih ključnih tema o kojima smo raspravljali kroz prvu godinu zajedničkog rada.

"Organiziranje zajednice metoda je kojom se mijenja društvo tako što se okupljamo u zajednice", rekla je Adela, jedna od organizatorica u EFA-i, "iako se mišljenja razilaze oko toga što točno organiziranje zajednice podrazumijeva. Neki bi rekli da je već i okupljanje zajednice u svrhu zabave i stvaranje čvršćih veza organiziranje, a neki da taj pojam mora uključivati kolektivno djelovanje i obraćanje donosiocima odluka.

Četiri organizacije susrele su se u siječnju 2023. godine kako bi istražile različite ideje o organiziranju zajednice (OZ). Usporedili smo različite aktivnosti koje se provode u radu u zajednici i u društvenim pokretima (zagovaranje, kampanje, razvoj zajednice, sindikalna organizacija itd.) s modelom OZ koji je u SAD-u razvio Saul Alinsky. Potom je svaka organizacija u dogovoru s lokalnim partnerima na terenu [prikupila ključna pitanja za organiziranje zajednice](#) (široko definirano); održali smo potom niz mjesečnih diskusija među osobama vezanima za COFA projekt s fokusom na teme koje su nam se činile urgentnima.

Inicijalna suradnja četiri organizacije nije se temeljila na zajedničkom zanimanju za Alinskyjeve principe, već na utjecaju koji je na našu praksu izvršio rad Paula Freirea i Augusta Boala; sve četiri organizacije drže do popularnih i participativnih procesa kritičkog obrazovanja i koriste metode kazališta potlačenih (KP). Taj je zajednički interes u određenoj mjeri i usmjerio najzastupljenije teme u raspravama, a koje su izabrane među širim spektrom pitanja:

Organiziranje ili izgradnja zajednice; centralno mjesto skrbi u OZ; procesi participativnog rješavanja problema i promišljanja vezana za implementaciju i kontinuirano organiziranje; hijerarhija u procesima unutar zajednice; modeli organiziranja koje kritiziramo i kojima se divimo; organiziranje s migrantskim zajednicama.

Doria: "U drugoj polovici dvadesetog stoljeća nismo imali povijest otpora kapitalističkom sustavu ili sindikalnog organiziranja "odozdo", iz jednostavnog razloga: bili smo dijelom jugoslavenskog socijalističkog sistema u kojem je antikapitalizam činio sastavnicu mainstream političkog diskursa, te su se sindikati regulirali na razini državnih politika. Stoga sada nemamo značajnu infrastrukturu i izgrađene mreže otpora. Ono što imamo, kada govorimo iz pozicije POKAZ-a, su kontakti i veze na razini organizacija, institucija i individua, kao i kolektiva koje funkcioniraju kao dio veće strukture."

Unutar naših organizacija, kao i između njih, postoje razlike u iskustvima i pluralizam političkih stavova. Radimo unutar različitih društveno-političkih krajolika, te svaki partner u nekom trenutku trogodišnje suradnje preuzima vodstvo. Iako si nismo zacrtali da u potpunosti dijelimo analizu i definiciju, bile su nam važne razmjene, procesi refleksije i evaluacije; prikupljanje anegdota, metoda, pitanja i pristupa.

Za svakoga od nas prioritet imaju različita pitanja. Slijedi nužno *fragmentaran* opis, analiza i teorija, učenje bazirano na našim iskustvima i praksama te na našim razumijevanjima drugih postojećih pristupa. Ovaj članak - *work-in-progress* kao što je to i organiziranje zajednica, praksa u stalnoj evoluciji - ne promovira određeni model, nego teži kodifikaciji, inspiraciji, pružanju uvida s obzirom na specifične situacije, te pozivanje čitatelja da povuče paralele s vlastitim radom i vlastitim zajednicama.

Iako se većim dijelom naslanja na kontekst Ujedinjenog Kraljevstva, s obzirom da je EFA, organizacija odgovorna za koordinaciju rada na ovom članku, bazirana u Londonu, pitanja koja smo istraživali kroz europsko partnerstvo ujedno su dala nove uvide u engleski kontekst, te mogu poslužiti i kao mjesta usporedbe za čitateljice iz svih zemalja.

we're developping
leadership skills
within our
communities

Croatia - POKAZ

we give hope to people that they can
change with decision-makers minds.

we're messing with people's minds-
people come with certain
assumptions - about the world, about
CO etc and we challenge these
assumptions

--We create spaces where
people can feel safe to
express themselves

--We try to involve people
without ideological bias

-- We strongly push people to
act instead of only reflecting

Italy - Gioli

TRUTH, TRUTH, LIE

-- We are good in mobilizing
audience to attend our Theater of
Oppressed Forum plays

Slovenia - Zavod Bob

-- We are good in
coordinating network of
youth organizations in
Ljubljana doing street-based
youth work

-- We are good in creative,
emancipatory and transformative
approaches in youth work and non-
formal organizations

--We are good at following-up on
commitments from power
holders.

UK - EFA

--We are good at bringing a lot
of people together

--We are good at sustaining
relationships over time

Praksa Organizirana zajednice (Community Organising, nastale u SAD-u) u Ujedinjenom Kraljevstvu.

Organiziranje zajednice (Community Organising, OZ), pojam je vezan za *grassroots* pokrete u SAD-u, koji su težili izgradnji organizacija dovoljno moćnih da sprovedu institucionalne i društvene promjene. OZ se razumije kao prijenos moći - donošenja odluka i kontrole nad resursima i sistemima - s onih koji imaju na one koji nemaju. Glavni teoretičar i praktičar ovog pokreta jest Saul Alinsky iz Chicaga, koji je radio s imigrantskom radničkom klasom. Njegova knjiga, *Pravila za radikale*, objavljena nedugo prije

njegove smrti 1972., usmjerena je na organizatore. Organiziranje zajednice može se razumjeti kao niz praksi, pogleda i taktika, u kojima središnju ulogu igraju **plaćeni profesionalni organizatori**. Njihov je zadatak **razvijati lidere u zajednici**, te razvijati organizacijske strukture bazirane na **direktnim akcijama** na podlozi zajedničkih interesa i protiv zajedničkih neprijatelja.

Adela, EFA: Akcija može istovremeno predstavljati način demonstracije moći i kao oruđe da se ona izgradi. Kao što je rekao Saul Alinsky, otac organiziranja: 'Okupljanje oko smislenih akcija donosi život zajednicama kao što to kisik čini tijelu', te je stoga važno razviti naviku akcija.

Organizacijski oblici koji izrastaju kroz OZ - bile to individualne organizacije ili koalicije - ponekad funkcioniraju kao suprotstavljeni, a ponekad komplementarni/saveznički akteri na terenu koji zauzimaju tradicionalni dionici, u želji da mobiliziraju (i hegemoniziraju) kolektivno djelovanje radničke klase: te se organizacije prvenstveno artikuliraju kao sindikati i političke stranke. ["Širokopojasno" organiziranje](#) zajednice u SAD-u i UK-u - koje teži izgradnji trajnih oblika građanske moći - vjerojatno je nastalo upravo kao odgovor na razočaranje u percipirane neuspjeha i ograničenja sindikata i političkih stranaka.

U zadnja tri desetljeća, mnoge organizacije civilnog društva u UK-u koje traže "sistemsku promjenu" preuzele su jezik i prakse organiziranja zajednice, svaka na svoj način - od tzv. radikalnih radnih mjesta do sindikata najmoprimaca, dovodeći kampanjama OCD-ove do Stranke rada (Labour Party). [Citizens UK \(CUK\)](#) je značajan primjer OZ koji je stigao preko Atlantika. Organizacija je osnovana u Istočnom Londonu u ranim 2000-ima, a počela je okupljati koalicije organizacija lokalne zajednice (crkve, džamije, fakultete, organizacije u zajednici i sindikalne podružnice) oko pitanja niskih plaća, što je isprva bilo komplementarno sindikalizacijskim nastojanjima. (English for Action, osnovan 2006, uspostavljen je kako bi pomogao razvoju jezičnih kompetencija migrantskih radnika koji su se organizirali, te je sada član koalicije).

Što podrazumijeva Organiziranje zajednice?

Prepoznavanje problema

COMMUNITY ORGANISING FRAMEWORK

Find out more at...
corganisers.org.uk
facebook.com/corganisers
twitter.com/corganisers

Community Organisers

CHANGE

- Fight for sustainable change for good
- Change hearts, minds and systems to address the root causes of injustice and inequality
- Strengthen democracy – government by people

ACTION

- Facilitate local, regional and nation collective action on the issues that matter most to people
  - DIY Action
  - Campaigns
- Bring together and use resources
- Engage with power-holders

STRATEGY

- Use stories and information to identify issues
- Analyse information and agree tactics, targets and allies
- Understand power and tactics for shifting it through people taking action together
- Address root causes of concerns whilst tackling immediate symptoms

CHANGE
CHALLENGE INJUSTICE

ACTION
MOBILISE PEOPLE

STRATEGY
IDENTIFY ISSUES

REACH
GET OUT

REACH

- Engage everybody and anyone ensuring inclusivity and equality
- Go to where people are

POWER
SUPPORT EVERYONE'S ABILITY TO ACT
BUILD COLLECTIVE POWER TO EFFECT CHANGE, OVERCOME SOCIAL INJUSTICE AND BUILD COMMUNITY
WORK TOGETHER TO SHIFT AND SHARE POWER

ORGANISE
BUILD BASE

LEADERSHIP
UNLOCK POTENTIAL

LEADERSHIP

- Develop a culture of possibility where people believe in their ability to create change
- Motivate and support people to take and share leadership
- Identify natural leaders

CONNECT
MAKE LINKS

CONNECT

- Connect and create groups of people with shared interests and concerns
- Build bridges between different groups
- Identify community resources, needs and visions
- Share stories

LISTENING
SPARK DIALOGUE

LISTENING

- Develop relationships and identify passion, interests and potential leaders
- Build a picture of people's life in the neighbourhood
- Encourage reflection and explore possibilities
- Challenge people about the way things are

PARTICIPATION

ACCOUNTABILITY

REFLECTION

LEARNING

Adela, EFA: "Aktivizam i zagovaranje usmjereni su na teme koje odabiru promotori, akcije započinju aktivisti, dok OZ traži unutarnje lidere i fokusira se na procese, a ne na specifične sadržaje,"

Jedan od mota organiziranja zajednice jest "Prvo ljudi pa program". To znači da bi organizatori trebali odlaziti u zajednice, institucije ili na radna mjesta i prvo slušati kako bi otkrili probleme - i lidere. U lokalnom organiziranju do ovih se razgovora ponekad prije dođe kucanjem na vrata nego organiziranjem uličnih štandova. Cilj nije samo da se organizator bolje upozna s problemima koji muče zajednicu: stvara se prostor da njeni potencijalni članovi izraze svoje poglede i ideje, te da organizator stekne predodžbu o njihovim [interesima](#) i motivaciji.

Početni razgovori služe kako bi se izgradilo povjerenje - organizator također dijeli nešto svoje. Dinamika tih razgovora ne sastoji se u tome da se na organizatora natovare pritužbe i želje, već da se osobu interpelira u njen vlastiti potencijalni kapacitet i odgovornost da ostvari promjenu kroz kolektivnu akciju, te da se zainteresira za organiziranje i pripadajuće procese

"Ljudi najčešće odustaju od vlastite moći tako što pomisle da je nemaju"

Alice Walker

"Program", ili fokus kampanje, pojavit će se, ali poanta je da se o njemu ne odluči unaprijed; sudionici moraju prepoznati da je problem s kojim se odluče uhvatiti u koštac njihov vlastiti, da su sudjelovali u

strateškim razgovorima u kojima su identificirali svoje ciljeve, bazirane na onome što je **zajedničko, važno i moguće**. Proces [mapiranja moći](#) ključan je u razumijevanju toga tko ima moć da izvede željenu promjenu - te na kakvu moć može zajednica računati i pridobiti ju na svoju stranu.

Ovo je važno zato što cilj nije doći do odgovora na jedan problem - proces OZ usmjeren je na izgradnju snažnih, samopouzanih, *grassroots* organizacija, koje razvijaju leaderske kapacitete, s namjerom da zajednica postane organizirana, osnažena i navikla rješavati vlastite probleme.

PROJECTS

Living Wage Foundation
Parents and Communities Together (PACT)
Refugees and Migrants Welcome
Sponsor Refugees

CAMPAIGNS

Climate Justice
Communities For Ukraine
Housing
Living Wage For Social Care
Make London a Living Wage City
Make Misogyny a Hate Crime
School-Based Counselling
Settle Our Status
The Living Wage Campaign

Koji ljudi, koji program?

Valja napomenuti da ovdje govorimo o bazičnoj teoriji o tome na koji se način problemi identificiraju (i rješavaju), ali da postoje i druge stvari koje moramo uzeti u obzir. Moguće su skrivene agende, dominantni glasovi ili procesi koji tek površinski zadiru u prioritete zajednice. Kratkotrajno obvezivanje na organizaciju i nedostatak vizije mogu rezultirati tendencijom da se rutinski radi na najmanjem zajedničkom nazivniku problema.

Neki će organizatori rutinski ustanoviti kako su pseći izmet i remećenje javnog reda i mira glavni problemi nekog lokalnog područja; drugi pak mogu doći do drugačijega (dublje) skupa problema: možda je to skupoća života, nedostatak infrastrukture, korupcija - ljudi u razgovore s organizatorom ulaze polazeći od prijašnjih iskustava koja definiraju koja se pitanja uopće mogu otvoriti. Organizatori pak na različite načine prenose ljudima što je dozvoljeno i vrijedno razmišljanja, prema tome kako prikažu okvir organiziranja te koja pitanja i teme otvore u razgovoru, svojim reakcijama na ono što čuju, te s obzirom na ozbiljnost, iskrenost, energiju itd.

U procesu izgradnje iskustva i samopouzdanja zajednice smisleno je da grupa ljudi odabere manje ciljeve i nešto zajednički postigne. Primjer [radničke organizacije iz Novog južnog Walesa u Australiji](#) inspirativna je priča o tome kako je proces organiziranja u kombinaciji s progresivnim političkim vodstvom od rješavanja pitanja osnovnog pristupa sanitarijama doveo do uspostave sindikata koji je provodio "zelene zabrane" u solidarnosti s kampanjama u zajednici.

Met

Organiziranje u stilu Alinskyja identificira neprijatelja. Meta je [personalizirana](#), fokusira se na osobu koja je najniže u lancu, a ipak ima moć nešto promijeniti, te je i najspremnija to i učiniti kada se suoči s pritiskom kontinuiranih akcija i kreativnih taktika.

Ovaj konfrontacijski model nije jedini u organiziranju zajednice. Citizens UK, koalicija u čijem su članstvu institucije koje ovise o svom vodstvu (osobama od ugleda, naviknutima na vođenje organizacija) možda će i poduzeti neku akciju, ali brzo će fokus prebaciti na izgradnju prijateljskih odnosa s onima na pozicijama moći.

Izgradnjom pozitivnih odnosa među zajednicama, izabranim vlastodršcima i poduzetnicima, osiguravamo to da se sve sasluša i da nitko ne bude izostavljen. Na ovaj način pomičemo balans moći, pomažuci ljudima da pređu preko međusobnih razlika, nađu zajedničku temu i nešto promijene. (Internetska stranica CUK-a)

Slučajevi

Mnoge se organizacije u zajednici bave individualnim slučajevima, nerijetko kao glavnim osloncem aktivnosti u zajednici. Organizacije koje pokušavaju mobilizirati kolektivnu moć u pravcu strukturne promjene mogu također i uspostaviti strukture koje će podržavati individue u njihovim problemima. U radu u zajednici, kao i u sindikatima, može doći do stalne tenzije između "pružanja usluga" članovima i "organizacijske agende". Naravno, fokusiranje na pojedinačne slučajeve može pomoći pri zagovaranju političke promjene, dok sindikati mogu pregovarati i organizirati akcije vezane za konkretne probleme s kojima senjihovi članovi susreću od slučaja do slučaja.

Ontarijska koalicija protiv siromaštva ([nedavno zatvorena zbog rasta Acorna](#)), promovirala je taktiku koju su nazivali direktnom akcijom slučajeva. **Rad na konkretnim slučajevima često se zasnivao na kolektivnom principu umjesto** da bude jedan-na-jedan, i preferiralo se mobilizirati snage zajednice za rješavanje problema (umjesto pravnih resursa, pisanja dopisa i slično). Londonska koalicija protiv siromaštva je organizirana s idejom ovog pristupa. [Akcija za stanovanje iz Southwarka i Lambetha](#), EFAini partneri, osnivački je član koalicije; jedna od podružnica u Istočnom Londonu razvila se u Londonski sindikat podstanara. Bavljenje slučajevima, osim što predstavlja opipljivu solidarnost, pomaže izgradnji organizacije čiji su članovi imali življeno iskustvo problema oko kojih grade kampanju, umjesto da bude aktivistička organizacija, kakve se nerijetko stvaraju oko privremenih interesa.

Citat iz organizacijskog treninga sindikata podstanara: Naša tradicija je direktna akcija, koja proističe iz nevjerojatnog sindikata pod imenom International Workers of the World (Međunarodni radnici svijeta) the IWW, ili 'the Wobblies'. Krajem 1910-tih zajedno s drugim sindikatima zatvorili su cijeli Seattle i doveli američki kapitalizam za pregovarački stol.... Direktna akcija obuhvaća bojkote, sit-inove, blokade i proteste bukom. Wobblies su provodili direktne akcije kako bi zahtijevali ispunjenje zahtjeva, a ne samo iz protesta. Što to znači za nas kada razmišljamo o akcijama?

Sastanak jedan na jedan

Citizens UK (i EFA kao njihova članica), Londonski sindikat podstanara i drugi vide sastanke jedan-na-jedan kao osnovu organizirana zajednice temeljenu na odnosima.

Kasia iz EFA-e: Sastanak izgradnje odnosa ili "jedan-na-jedan" koncipiran je kao najradikalniji alat organiziranja. Radi se o sastanku od 30-40 minuta na kojem je namjera da se smisleno poveže s drugom osobom, da se razumije tko je ona, što joj je važno i što je spremna učiniti kako bi djelovala u smjeru toga što joj je važno.

Potrebno je iskustvo da se ne bismo osjećali uzbuđeno tek pri susretu s liderima čija je elokventnost i kvalificiranost očita. Kvalitete kao što su lojalnost, ustrajnost, hrabrost, snalažljivost i velikodušnost se pokazuju tijekom vremena, te *jedan-na-jedan* može dati širu sliku osobnosti.

Pripovijedanje

Roberto, Giolli: "Stvaramo most između moje priče i drugih života, i ljudi mogu prepoznati mehanizme koji si nalikuju. Čak i kad je sve drugo posve razilčito - kontekst, karakteri, tajming, sve te razlike - mehanizmi opresije su slični."

Ljudi su po prirodi pripovjedači, a dobro ispričana priča je ona s kojom se moguće povezati i koja ljude dotiče. U usporedbi s drugim pristupima koji rade na društvenoj promjeni - istraživanje činjenica i statistika, razbijanje mitova, borba za principe i prava itd - široki spektar procesa organiziranja zajednice fokusira se na priču, uključujući naravno i kazalište potlačenih.

Ovako piše u materijalima Sindikata podstanara: priče mogu doprijeti ili do emocija i vrijednosti koje nas inhibiraju (strah, apatija, bijes, očaj) ili do onih koje potiču na akciju (nada, usmjerena ljutnja, strast).

Bez obzira radi li se o sastancima jedan-na-jedan, ili svjedočanstvima u kampanjama i na okupljanjima, ljudi će na drugi način slušati *priču* u odnosu na *mišljenje*; na neku se perspektivu lakše pristane kada je umotana u priču ili anegdotu. U EFA-inim učionicama, početak istraživanja određenog problema je u prepričavanju iskustva učenika, tako da osobe pronađu svoj ulog u cjelokupnom znanju koje se tu proizvodi. Procesi kazališta potlačenih također stvaraju amalgame različitih aspekata priča koje grupa dijeli, tako da je na kraju problematika zajednička i prepoznatljiva i u njoj ulog imaju mnogi, umjesto da bude vlasništvo jedne osobe.

Javna pregovaranja i odgovornost

Citizens UK kao centralno mjesto iskaza moći prepoznaje "skupove odgovornosti", koje organiziraju za vrijeme lokalnih i nacionalnih izbora. Obrćući tradicionalnu formu predizbornih skupova, koja podrazumijeva to da kandidati iznose svoje manifeste i odgovaraju na pitanja iz publike, CUK priprema vlastiti manifest baziran na prioritetima oko kojih su se dogovorile institucije članice.¹ Prije pandemije, na skupu odgovornosti za vrijeme izbora za londonskog gradonačelnika u jednom od najvećih prostora za javna okupljanja u Westminsteru, okupilo se više od 5000 **predstavnika CUK koalicije kako bi izvršili pritisak na kandidate da pristanu na njihove zahtjeve.**

Element novog organiziranja koji promovira Jane McAlevey pretpostavlja masovne radničke pregovore, a sličan pristup preuzima i Sindikat podstanara. Takav je proces u principu participativniji i više osnažujući negoli prosvjed popraćen pregovorima iza zatvorenih vrata: prisutnost "običnih" ljudi (ovisno o tome koliko je njihova prisutnost kontrolirana) može promijeniti dinamiku moći.

Volonter EFA-e opisuje sastanak s predsjednikom mjesne zajednice:

"Svi su organizatori još ranije radili s vijećnikom, pa su govornici ostajali prilično formalni i pristojni, bez obzira na svoje frustracije. Učenici su svojim govorima većinom razbili tu formalnost, te u diskusiju unijeli kako urgentnost, tako i lakoću. Primjerice, pri kraju sastanka, učenica P. direktno se obratila Vijećniku i rekla "još uvijek čekamo", dok se pak učenica M. okrenula prema svojoj kolegici i naglas ju upitala kako se ono vijećnik zove, da bi se zatim okrenula prema njemu i rekla "baš si drag".

---

¹ Citizens UK je formalno i ideološki nestranačka organizacija. To je također i pravni uvjet koji moraju ispunjavati sve registrirane humanitarne organizacije u UK-u, koje se smiju političkim pitanjima baviti samo ukoliko su ona direktno povezana s njihovom humanitarnom misijom.

Praćenje i eskalacija

"On sluša, ali mu je uho otvoreno na drugoj strani". Učenik EFA.e o predsjedniku mjesne zajednice.

Ljudi na poziciji moći daju obećanja koja ne ispunjavaju; uglavnom odbijaju popustiti ukoliko na to nisu prisiljeni. Stoga je zadržavanje momentuma s eskalacijom akcija važan je dio taktike OZ-a. Mnoga od Alinskyjevih [13 pravila bave se upravo time](#).

Moć, vodstvo i hijerarhija; briga i održivost

Iz Cyrilleinih bilježaka: Često žongliramo između identificiranja i prioritiziranja problema, konceptualizacije kratkoročnog i dugoročnog odgovora, mobiliziranja ljudi i akcija s jedne strane, a s druge se borimo s učincima samog problema na nas i/ili druge članove zajednice.... burnout, stres, osjećaj bespomoćnosti i nedostatak samopouzdanja i energije nisu rijetki među organizatorima.

Inzistiranje na izgradnji zajednice

U kritici modela OZ Saula Alinskyja, američke feministkinje Susan Stall i Randy Roecker suprotstavljaju *community organising* (Alinskyjev termin) i *organising community*.

Autorice uspoređuju poznati Alinskyjev model, usmjeren na zajednice koje se organiziraju da bi stekle moć, s onim što nazivaju ženskim modelom, usmjerenim na organiziranje odnosa i izgradnju zajednice.²

Za EFA-u, Zavod BOB i POKAZ koji (tamo gdje možemo) investiraju u dugotrajnije programe koje ljudi pohađaju, gdje se redovno susreću, često bez jasne političke agende, izgradnja zajednice može biti temelj za lakše organiziranje.

Usljed nedostataka mreža podrške za migrante u novoj zemlji u kojoj borave, mnogi projekti, događaji ili tečajevi nužno postaju mjesta razmjene informacija i iskustava. Problem koji se nerijetko javlja tiče se sklapanja prijateljstava, i nerijetko je jednako važan kao stanovanje, obrazovanje itd., te postaje preduvjet za adresiranje materijalnih problema. Kasia (EFA) kaže kako učenici cijene:

---

² Stall, Susan, & Stoecker, Randy. (1997). "Community Organizing or Organizing Community? Gender and the Crafts of Empowerment." COMM-ORG Papers. <https://comm-org.wisc.edu/papers96/gender2.html>

[O]dnose koji se stvaraju na tečajevima, prijateljstva, mogućnost da podijelite informacije o svojim životima ili o tome što se događa u Londonu, mogućnost da dobijete informacije koja nije specifično vezana za jezik, informacije od drugih polaznika tečaja, poput "Kako mogu doći do socijalne trgovine?" "ovdje postoji prilika za volontiranje", i sl. Tečajevi postaju društveni resurs, potom i trening i mogućnost kolektivnog djelovanja.

POKAZ surađuje s umjetničkom organizacijom Živi Atelje Dajht-Kralj, ili Living Atelier DK, iz Zagreba. Živi Atelje DK neovisna je, interdisciplinarna, nevladina i neprofitna organizacija koja se preko umjetnosti bavi istraživanjem identiteta, ozdravljenje, i izgradnjom zajednice. Članice se mogu pridružiti radionicama kolektiva [Žene ženama](#), izlascima, putujućim izložbama, drugim kreativnim radionicama i programima i javnim nastupima

Aspekt izgradnje zajednice je bio ključan u izgradnji samopouzdanja, vještina i motivacije potrebnih da se ljudi uključe u bilo koji projekt ili događaj koji organiziramo, na razne načine. Pažnja se posvećuje procesu, podstiče se međusobna briga, briga za zajednicu i o sebi, što su sve dijelovi onoga kako se prakticira [uzajamna prisutnost](#). Zajednica približava mogućnost da se na nečemu zajednički radi, olakšava organiziranje, koje pak osnažuje zajednicu.

"Skrb bi trebala biti esencijalni dio izgradnje ili organiziranja zajednice", kaže Metka iz Zavoda BOB. "Zajednica bi trebala brinuti o svakom pojedincu i obrnuto. To bi trebao biti osnovni element", tvrdi Metka. "Primjerice, mislim da nije moguće biti prihvaćen, u poziciji da se na nešto utječe, biti dio procesa donošenja odluka, ukoliko skrb nije dio tkanja zajednice."

[Zavod Tri u Sloveniji](#) sasvim doslovno stvaraju tkanje zajednice, kroz interkulturalni projekt pletenja, koji kombinira tečaj jezika s kolektivnim pletenjem "kao moćnim alatom u dvosmjernom procesu integracije i adresiranja izazova interkulture koegzistencije".

Naposlijetku, EFA-ina konferencija iz 2023, [Učionice utočišta i borbe](#), s temom traume i participacije, fokusirala se na važno pitanje koje je mučilo mrežu učitelja jezika s participativnim pristupom iz cijelog UK-a koji su joj prisustvovali. Pitanje koje je otvorilo promišljanja prvog dana bilo je "'[Što facilitacijska veza znači, gledano iz vaše uloge?](#)'" Ni za EFA-u ne postoji nužno dihotomija procesa izgradnje zajednice i organiziranja.

Gradnja za organiziranje

Iako neki učenici preferiraju tradicionalni jezični tečaj s učiteljem i udžbenikom koji se ne bavi politikom, EFAini učitelji-organizatori proces vode u smjeru kolektivnog djelovanja.

Robin, EFA: "Ukoliko si organizator, imaš odgovornost, ali i pravo da agitiraš. Vjerujem da nije dovoljno samo da suosjećamo jedni s drugima. Valja nam zajedno djelovati"

Zana, iz Ambasade Rog, u epizodi podcasta iz Slovenije pokazuje kako je potreban određeni pogled i strast kako bi aktivnost u zajednici vodila ka organizaciji:

Ne znam nazivamo li se zajednicom: mislim da se zovemo organizacijom. Nije da se samo družimo, nego se i organiziramo da bismo se borili oko specifičnih problema. Namjerno smo odlučili koristiti riječ organizacija, zato što organizacija podrazumijeva organiziranje, zahtijeva angažman, trud, energiju svih članova... Mislim da moć gradimo kontinuitetom, tako da kad se problem pojavi već postoji infrastruktura koja može podržati borbu, gradimo je kroz povjerenje, kroz zajednički rad, kroz zajedničko djelovanje.

Gdje postoji volja postoji i način: organiziranje s tražiteljima azila.

Kroz rad s tražiteljima azila u Hrvatskoj, Sloveniji i UK-u shvaćamo koliko su situacije ljudi prekarne, budući da se bore s mentalnim zdravljem, relokacijama i birokracijom. Kampanje u Sloveniji (koje je provodila Ambasada Rog) osigurale su da tražitelji azila imaju pravo na rad nakon tri mjeseca; međutim, u UK-u, gdje su desetine tisuća ljudi ostavljeni bez rješenja [preko dvije godine](#), neki traže poslove na crnom tržištu, iako se boje posljedica.

Mnogi organizatori će prepoznati ono s čim se susreo POKAZ koji je u sklopu svojih radionica kazališta potlačenih organizirao jezične tečajeve:

Mnogo je tražitelja azila počelo dolaziti na tečajeve, odustalo i vratilo se nekoliko mjeseci kasnije. Takva su nam osipanja od početka problem, i uvijek bismo pitali "Što se događa? Je li sve u redu? Ima li nešto što mi možemo napraviti?" Mijenjali smo lokacije. Mijenjali smo termine. Odgovori su uvijek bili "Ne mogu se fokusirati na ovo. Previše mi je stresno i nesigurno jer ne znam što će se dogoditi s mojom aplikacijom. To mi uzrokuje psihičke probleme.

Postoje, barem u UK-u, brojne aktivnosti za/s izbjeglicama koje stavljaju naglasak na skrb, dobrodošlicu, edukaciju, radost, ozdravljenje, ali uz jasnu antipolitičku agendu, od koje se rijetko odustaje. Kada organizacije koje se bave izbjeglicama zagovaraju ili komentiraju političke događaje, izbjeglice se najčešće svodi na priče - ne na aktere - i poziva na humanitarizam lokalne populacije. Premisa organiziranja, to da trebaju "voditi oni koji imaju življeno iskustvo", rijetko se poštuje. Istina je da se mnogi tražitelji azila boje ministarstva i policije, ali postoje i oni koji organiziraju peticije, prosvjede i štrajkove glađu u detencijama, autonomno. Veće organizacije o ovakvim aktivnostima ne govore.

Andreja, Zavod Bob: "Na početku oni [izbjeglice] imaju drugačiji status i budu u strahu od sudjelovanja u društvenim akcijama zbog mogućih sankcija. Ali kasnije, s vremenom, ukoliko osjete da je kretanje grupe dovoljno snažno, da raspolaže s dovoljnom moći, mogu pronaći hrabrost da počnu surađivati."

Učenik EFA-e nakon što je govorio na prosvjedu i bio intervjuiran na TV Al Arabiya: "Hvala što ste mi dali samopouzdanje u jeziku i u borbi za svoja prava."

Proces vođenja

Grupa učenika EFA-e u sjevernom Londonu, kao dio procesa učenja i organiziranja koji se razvijao preko dvije godine, govorila je na susretima odgovornosti i prosvjedovala ispred lokalne uprave i ministarstva oko niza pitanja. [Posljednja - i najhrabrija - akcija](#) dogodila se ispred njihovog hotela u tjednu kada je demonizacija tražitelja azila bila glavna stavka u agendi režimskih medija. Prije same akcije, proces organiziranja sastojao se od tjednih susreta na kojima su se održavale mnoge debate, igre i interaktivne aktivnosti; od [društvenih događaja i druženja](#), [kazališnog rada](#) i [drugih prilika da se zajedno organiziraju](#).

Formirao se mali leaderski tim koji je organizirao proteste, a čiju su osnovu činili uglavnom studenti s posebnim analitičkim vještinama i vještinama stjecanja znanja - do te mjere da je isključio ostale - ali šira izgradnja i organiziranje zajednice vrednuje širi raspon kvaliteta i doprinosa. Ipak, leaderski tim se spontano formirao: to su bili oni koji su bili spremni doći na dodatne sastanke i koji su prepoznalivlastite vještine.

Je li previše liberalno reći da su svi jednako vrijedni kada se radi o zadatku izgradnje i organiziranja zajednice? Kada koristimo neformalne popularne i participatorne edukacijske prakse koje pokušavaju osnažiti često isključivane kategorije ljudi, trebamo li prilagoditi vlastiti pogled i vidjeti različite kvalitete i izraze vodstva?

Politički vođe iste generacije mogu početi zvučati jednako; zaposleni u određenom sektoru jedni od drugih preuzimaju intonaciju i način govora. Kontrakturni krugovi također mogu imati nesvjesne modele toga kako izgleda vođa, koji su možda različiti od ideje onih na vlasti, ali su jednako homogeni. Migranti dolaze s vlastitim iskustvima toga kako izgleda politički vođa ili vođa zajednice. Ukoliko cijenimo inkluziju, različitost, ljude i procese, to od nas vjerojatno traži i da svjesno organiziramo uloge i zadatke da tome odgovaraju.

U projektu na kojem je Giolli radio u vrijeme naše diskusije slična su se pitanja potegla oko vodstva, reprezentacije i hijerarhije. Projekt je na početku bio usmjeren na to da okupi stanare, predstavnike općine i vlasnike stambenog kompleksa kako bi se lokalni stanari privikli na ideju tražitelja azila u ulozu predstavnika zajednice.

U njihovom istraživanju i diskusijama s preko 120 stanara, otkrili su širok spektar zajedničkih problema koji su prevazilazili razlike. S tim informacijama promijenio se fokus njihove forumske izvedbe - željeli su da vlasnici i općina postanu svjesni problema i počnu ih rješavati. Iako se osnovni razlog zbog kojeg se Giolli uključio na koncu promijenio, uključivanje stanara u identificiranje problema i nuđenje rješenja postalo je nepredviđena konstruktivna posljedica.

"Naša se intervencija promijenila jer smo otkrili da je potreba drugačija", rekao je Roberto.

Općina je predložila stanarima da izaberu tri predstavnika zajednice koji će doći za pregovarački stol i raspravljati o potencijalnim rješenjima. Iako su se neki ljudi dobrovoljno javili, Giolli je intervenirao s razgovorom o procesnoj legitimaciji, kako drugi stanari ne bi optužili volontere da zloupotrebljavaju svoju ulogu.

Prvi je korak komunikacija s cijelom stanarskom zajednicom, kako bi bili svjesni razvoja događaja - samo je 20 ljudi sudjelovalo na izvedbi - i da što više ljudi bude uključeno u proces odabira onoga tko će ih predstavljati. Različitost zajednice i tenzije među nekim ljudima komplicirale su proces.

"Nije lako skupiti sve te ljude i napraviti zajedničku odluku kao u drugim procesima".

Bilo je potrebno balansirati između brzih procesa, koji su na površinskoj razini efikasniji, te onih dužih, uz koje se javlja rizik gubitka impetusa i produžavanja inercije i konflikta. Roberto se prisjetio kritike jednog njemačkog aktivista koji je komentirao radionicu o donošenju odluka konsenzusom - kako je taj tip metode namijenjen privilegiranim ljudima koji imaju vremena posvetiti se dugotrajnijim procesima.

"Ali za normalne, obične ljude, koji rade i imaju stresne svakodnevce, možda za majke s djecom, očeve s puno dužnosti i tako dalje, teško je voditi ovako dugotrajan proces. Činjenica da jedna osoba u velikoj mjeri participira nije jedini upotrebljivi kriterij, jer bismo inače birali samo među onima koji imaju mogućnost puno participirati. A to je isto moć. Biti prisutan cijelo vrijeme je moć."

Jačanje moći i privilegije

Mnogi sudionici projekta naglašavali su odnos spram moći: naše moći kao praktičara, kao i moći u odnosu na tipove vodstva i struktura koje sustvaramo u zajednici.

Svjesni smo da odnosi moći ne postoje samo u odnosu na one koji u društvu raspolazu s manje društvenog kapitala, financija ili znanja kako stvari funkcioniraju na različitim razinama, već i među onima koji imaju moć donšenja odluka. A ipak, u mnogim slučajevima, javlja se strah da ne samo da reflektiramo, već i ojačavamo hijerarhijske odnose moći koji bi osobi potencijalno mogle oduzeti agensnost. U odnosu na intervenciju koju je Giolli napravio u Palermu, Roberto kaže:

"Postojala je fragmentacija, a sad se ljudi okupljaju i stvaraju hijerarhiju, određenu strukturnu moć. Naše pitanje i dalje stoji: kako facilitirati proces čak i kad se javlja hijerarhijski proces koji ne volimo?"

Ali je možda na neko vrijeme djelotvoran. Ili da inzistiramo na horizontalnosti, uz rizik da možda ostanemo bez potencijalnih vođa jer neće osjećati da je to njima važno koliko i nama. To je problematična tema."

Organizatori s posebnom vizijom distribuirane moći zajednice možda mogu iskusiti frustraciju u vezi sa svojim ciljevima, ne najmanje stoga što njihove plaćene intervencije mogu trajati samo određeno vrijeme i mogu zahvatiti samo do određene dubine.

Zajednice pak od predstavnika imaju vlastita očekivanja, koja nisu nužno u suglasju s našim viđenjem mobiliziranja participacije. U Sloveniji, primjerice, jedan je projekt u lokalnoj zajednici identificirao, obučio i zaposlio kulturnu medijatoricu, ali to su njeni sunarodnjaci prepoznali kao prvi korak ka vlastitom zapošljavanju u gradu.

Korisnici ovih intervencija, i ukoliko vide dobru volju u tim inicijativama, također mogu biti razočarani. U POKAZ-ovoj epizodi podcasta, Josipa uvodi organizatoricu iz romske zajednice, napominjući da "Kada vanjske sile vode organiziranje, može se dogoditi nenamjerna pasivizacija".

Rosa iz POKAZ.-a: "... Na većinu individua iz romske zajednice gleda se samo kao na pasivne sudionike u projektima socijalne inkluzije, ili korisnike inicijativa koje su isplanirali dionici izvan zajednice, a koji često ne razumiju naše potrebe. Participaciju vide kao sjedenje na sastancima ili radionicama, sudjelovanje u aktivnostima ili izvršavanje zadataka koje je smislio netko drugi, dok te aktivnosti često nemaju veze s našim potrebama... Kada tražim rješenja za te probleme, ja želim saveznike, ne nekoga tko će me patronizirajuće potapšati po ramenu i reći bravo"

Participatorni pristup vodstvu

Participatorni pristupi koriste se na različite načine i u različitoj mjeri među partnerima na projektu COFA i unutar njihovih organizacija. Participativni pristup u prvi plan ističe uključivanje i angažman članova na aktivnostima vezanima za izgradnju i održavanje zajednice. Ova metoda poržava horizontalniji tip zajednice, s namjerom da se pojedinci ke osnaže vještinama koje će olakšati njihovo sudjelovanje.

Realnost je da svi nemaju vremena, energije ili volje da volonterski vode proces. Liderski timovi, odbori i slično, koji povjeravaju izvjesnu razinu odgovornosti izabranim osobama, oslanjaju se na svijest o vlastitoj odgovornosti i vještinama koje opravdavaju tu razinu odgovornosti. Ovi su modeli generacijama funkcionirali u volonterskim organizacijama i pokretima, ali oni nose rizik da pojedinci budu neuspješni u svojim ulogama, te također osnažuju hijerarhije. Otvoreni odbori, rotirajuće uloge itd. bili su jedan od načina da se adresira ova problematika ([što nije bilo lišeno vlastitih problema](#)). Drugi pristup je bio cijeniti pojedinačne doprinose dok god su oni motivirajući i održivi, uz balansiranje očekivanja i prihvaćanje onoga što ljudi mogu ponuditi a da se uz njihovo sudjelovanje ne veže stres i krivnja.

Važna, a često zanemarena komponenta razvijanja participativnih kultura jest podrška novim vođama i facilitatorima pri razumijevanju razmišljanja koje stoji iza procesa u kojima su sudjelovali, kao i pri kritičkoj refleksiji o njima, kako bi bili osnaženi da poslože i sami vode takve procese.

Ne grizi ruku koja te hrani

“Naime ja nisam glumac, ja sam producent. Naša su imena vezana. Što god kažeš na pozornici, to je kao da ja to sam govorim. Vidi dragi moj Tespise, ne mogu uložiti novac u predstavu ukoliko ću saznati njen sadržaj tek na premijeri. Ne želim cenzurirati, daleko bilo. Svaki umjetnik mora biti slobodan. Ali prije nego što potrošim svoj novac, moram znati na što ga trošim. U redu je da ti kažeš što želiš, i u redu je da ja platim samo za ono što mi se sviđa. Drugim riječima, ukoliko želiš moj novac, donesi mi scenarij prije nego što počnete s probama, jer ne želim ružna iznenađenja, jesi čuo?” Augusto Boal, Kazalište potlačeni.

Jasno je da "onaj tko ima para vodi priču", no tu su i druge implikacije političkih struktura koje kreiraju kulture financiranja pod kojima radimo. Doria iz POKAZA- šire govori o politikama civilnog društva:

"Ideja civilnog društva ovdje je bila uvezena 1990-tih, i stigla je uz visoku cijenu, čije posljedice vidimo danas: visoku birokratizaciju, projektivizaciju i pristup odozgo u organiziranju zajednica (uključujući hegemoniju ambasada zapadne Europe koje su došle sa zapada da nam 'objasne' što znači organizirati se."

Ovu "projektizaciju" svi prepoznajemo. Njeni kratkotrajni ciljevi, prekarnost zapošljavanja i planiranja i diskontinuiteti uzrokuju zamor u zajednicama, dok istovremeno tvrdi da pomiče brda i planine. Također dolazi do natjecanja za resurse koji se neprestano smanjuju.

Metka, Zavod Bob: Nakon proglašenja nezavisnosti od Jugoslavije, Slovenija je ušla u tranziciju u kapitalističko društvo, što je imalo značajan utjecaj na organiziranje zajednice. U novom ekonomskom sistemu, izrazitije se stavljao naglasak na tržište i osobnu inicijativu, što je značilo da se organiziranje zajednice moralo prilagoditi novim realnostima.

Među glavne izazove s kojima se susreću organizatori zajednice u kapitalističkom društvu spadaju nedostatak financijskih resursa i podrške. Bez državnog financiranja, organizacije u zajednici morale su se osloniti na donacije, projekte i volonterski rad, što je limitiralo njihovu mogućnost da iznesu dugoročne projekte i inicijative. Nadalje, natjecanje za financije postajalo je sve intenzivnije, a u novom, liberaliziranom okruženju pojavljivalo se sve više organizacija

Profesionalizacija organiziranja zajednice također je jedan od problema s kojim se valja pozabaviti, a o kojem se intenzivno raspravlja u svijetu kazališta potlačenih. S druge strane, nejednakost između volontera i plaćenih organizatora teže je adresirati. U procesu pripreme forumske predstave o dvostrukoj opresiji žena u romskoj zajednici, pokušalo se s tim "da se glumcima, mladim Romima i Romkinjama, ponudi naknada za glumu, jer nam je bilo važno da ih motiviramo i pokažemo i na taj im način pokažemo da je njihovo uključivanje važno".

U tome mogu pomoći transparentnost, otvorena diskusija o vrijednostima i ograničenjima, osjetljivost prema eksploatacijskim dinamikama, iskreni napori da im se suprotstavi; ipak, često ćemo se svi utješno nasmiješiti, slegnuti ramenima i nastaviti.

Sindikati opisuju svoje političke fondove kao najčišći novac u politici, budući da dolazi iz masovnog članstva, a ne korporativnih ili filantropskih blagajni. Skupljanje članarina osnovni je zadatak organiziranja inspiriranog Alinskyjem, ne samo da se se organizatore moglo platiti, već i da bi organizatorima bilo jasno tko ih plaća. Ovo može biti u kontrastu sa situacijama u humanitarnim i NGO projektima gdje su zaposlenici odgovorniji prema onima koji financiraju nego prema korisnicima i vlastitoj praksi.

Organiziranje s migrantskim zajednicama

Rad organiziranja s migrantskim zajednicama povlači posebna pitanja i probleme, te pretpostavke koje je važno iznijeti na površinu.

Postoje praktična pitanja, poput praksi i metoda koje koristimo kako bi podržali inkluziju i participaciju: najočiglednije su jezične prakse, edukacijski procesi i procesi socijalizacije (iduće faze projekta COFA pobliže će ih istraživati). Ali jednako je važno propitati i naše radne filozofije vezane za integraciju i građanstvo, to kako se naši identiteti različito formiraju s obzirom na ideje [pripadanja](#) i doma, naše razlike u odnos spram lokaliteta, jer u mnogim slučajevima historijski narativ nacija ovisi o simboličkom etničkom vlasništvu nad mjestom.

Ukratko, kad se "mi" organiziramo "s" migrantskim zajednicama, ili kad se migrantske zajednice organiziraju u određenim savezništvima, trebali bi biti svjesni o čijim se prioritetima zaista pregovara i u čije ime.

Dihotomija "lokalci-versus-migranti" značajna je politička linija razgraničavanja, gdje se s provizornim postupanjem, ili čak otvorenim neprijateljstvom suočavaju mnogi (ne samo siromašni) migranti. Po pitanju klase, rase, te društvenog i imigracijskog statusa, migranti su društveno raznovrsna kategorija. Bijeli i crni građani UK-a, kao migranti koji borave u Italiji, raspolagat će različitim razinama političkog kapitala, kao što će to biti slučaj i s Talijanima i Slovencima u UK-u.

Neke od naših zemalja imaju imperijalnu povijest s kojom se valja obračunati, dok slogani koji potiču kolonijalne subjektivitete u metropoli - "mi smo ovdje zato što ste vi bili tamo" - ne funkcioniraju na isti način u zemljama koje nemaju tu vrstu naslijeđa.³ Dok je nacionalizam nepoželjan među progresivcima u imperijalnim europskim zemljama, u drugim zemljama on predstavlja mogućnost samoodređenja.

U kapitalističkom sistemu, bez društvene zaštite, upravljanje migracijama odozgo dio je strategije povećanja kompetitivnosti i smanjivanja zaštite u sferama rada, stanovanja i drugim fundamentalnim oblicima materijalnih uvjeta. K tome, dok su nastojanja da se ostvari društvena kohezija od esencijalnog značaja u zemljama kao što je UK, strategije slavljenja kulturne različitosti nisu dovoljne same po sebi. Čak i imigranti koji su tu neko vrijeme mogu doći u sukob interesa s novim migrantima.

Solidarnost s ekonomskim imperativom koji motivira veliki broj migrantskih radnika može pomoći u razvijanju solidarnih odgovora koji odgovaraju stvarnosti. Migrantske zajednice to rade i same: ulažu u tehnologiju koja im omogućuje da održavaju veze s domom, dodatne škole koje služe da se djeci pokuša prenijeti jezik koji će ih vezati uz zemlju porijekla, organizacije političke dijaspore koje i dalje vrše utjecaj na politiku u svojim zemljama. S druge strane, za "vruća" područja to može značiti i manje investiranu populaciju, s manjim osjećajem odgovoranosti prema javnoj sferi u zemlji boravka te vlastitim kalkulacijama po pitanju rizika i dobiti koje nosi sudjelovanje u zajedničkim borbama za prava i uvjete. Naravno, negiranje građanskih prava sve ovo pojačava, posebno u Italiji.

Odgovornost za suočavanje s transnacionalnim uzrocima prisilnih migracija i globalne nejednakosti leži na svima nama.

Zaključak

Teško je napisati zaključak kad je rasprava toliko toga izostavila; sveobuhvatan razgovor organizatora i organizacija iz četiri zemlje nije mali zadatak.

Rasprava o državi i demokratskoj moći, iako je uvijek prisutna, nije bila u našem fokusu. Neki možda žele "[promijeniti svijet bez preuzimanja moći](#)", ali što to znači s razlogom ostaje otvoreno pitanje, koje se nužno mora promatrati u svjetlu onoga što je za lijeve pokrete značilo osvajanje državne mašinerije. Na isti način, možemo biti svjesni što je značilo i što još uvijek znači život u nasilnim državnim sistemima u kojima odbacujemo konvencionalne oblike moći.

Divimo se misliocima poput Boala, koji je ulazio u odnos s realnošću kakvu bi zatekao. Kad je stigao u Europu, shvatio je da su kategorije tlačitelja i potlačenih koje su vodile narodne mase ovdje difuznije, ili, kao što je smatrao, internalizirane. Nova knjiga njegovog sina Juliana prepoznaje taj izazov: o političkom teataru, kao i o bilo kojoj vrsti političke akcije, može se suditi isključivo u odnosu spram političkog

---

³ Poslušajte epizodu COFA podcasta iz Hrvatske

trenutka u koji pokušava intervenirati. *Kazalište potlačenih (KP) bilo je stvoreno da se bori protiv diktature i iznimno centralizirane koncepcije politike. Kako funkcionira danas, u vrijeme društvenih medija i takozvanih participativnih demokracija?*

Kroz rad na pripremi ovog članka, pokušali smo, barem, biti svjesniji elemenata i teritorija u kojem se nalazimo.

Marksist iz Triniada CLR James apropirao je frazu "Što o Engleskoj znaju oni koji poznaju samo Englesku?" od imperijalističkog pisca Rudyarda Kiplinga. Migranti, kao i drugi ljudi na marginama društva, mogu imati jasniji pogled na društvo nego oni koji ga žive iznutra. Usporedba rada organizatora iz naših zemalja također je na sličan način pomogla da primijetimo vlastite slijepe pjege.

Ovaj opis sa stranice [Commons Library](#) djeluje kao dobar primjer općenitog pristupa kojem mnogi naši organizatori teže:

U srcu ovog pristupa je bivanje: znati tko si i što želiš učiniti. To pretpostavlja svijest o tradiciji i o vrijednostima koji će dati okvir organiziranju, kao i poznavanje zajednica i povijesti s kojima je organizator povezan. Bivanje suptilno oblikuje sve druge dimenzije i nudi organiziranju dubinu. Istinska praksa svakodnevnog organiziranja, počinje pak s povezivanjem: sa slušanjem, promatranjem, ulaženjem u dijalog, izgradnjom odnosa. Bivanje s ljudima obuhvaća spektar od neobaveznog i zabavnog, do ozbiljnog i dubokog. Povezivanje stvara povoljnije uvjete za kolektivnu akciju. Valja razumjeti zašto ljudi rade to što rade, zašto ih je dovoljno briga da se pokrenu.

Organizatori će nastaviti održavati, produbljivati i širiti svoje veze kroz rad s različitim grupama, mjestima, interesima, identitetima i problemima. No, organizatori nisu zainteresirani tek za odnose radi odnosa, već su također fokusirani na kretanje prema zajedničkom javnom djelovanju: udruživanju, kolektivnoj akciji.

Neka organiziranja zajednice, posebno grassroot organiziranje, ne odu dalje od povezivanja i udruživanja. Ali ukoliko rad traži više strukture negoli recimo lokalna grupa koja se susreće u nečijoj kuhinji, nastavit će se s izgradnjom: kroz stvaranje stabilnijeg oblika organizacija koje mogu podržavati vodstvo i širiti krug građanske participacije. Premošćivanje je idući korak, koji dodatno povećava kompleksnost organiziranja. To je rad na izgradnji savezništava, koalicija, i lokalno-globalnih partnerstava. Organiziranje zajednice rijetko dostiže ovu razinu kompleksnosti.